

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

3. prosince 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Nezávislí obchodní zástupci — Směrnice 86/653/EHS — Článek 17 odst. 2 — Ukončení smlouvy o obchodním zastoupení ze strany zmocnitele —

Odškodnění obchodního zástupce — Zákaz souběhu systému odškodnění za zákazníky a systému náhrady škody — Nárok obchodního zástupce na náhradu škody doplňující odškodnění za zákazníky — Podmínky“

Ve věci C-338/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu, Belgie) ze dne 27. června 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 14. července 2014, v řízení

Quenon K. SPRL

proti

Beobank SA, dříve Citibank Belgium SA,

Metlife Insurance SA, dříve Citilife SA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda třetího senátu, vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal a K. Jürimäe (zpravodajka), soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Quenon K. SPRL P. Demolinem a M. Rigo, avocats,
- za Beobank SA A. de Schoutheetem a A. Viggriou, avocats,
- za belgickou vládu M. Jacobs a L. Van den Broeck, jako zmocněnkyněmi,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: francouzština.

— za Evropskou komisi J. Hottiaux a E. Montaguti, jako zmocněnkyněmi,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. července 2015,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 17 odst. 2 směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (Úř. věst. L 382, s. 17; Zvl. vyd. 06/01, s. 177, dále jen „směrnice“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Quenon K. SPRL (dále jen „Quenon“) na jedné straně a společnostmi Beobank SA, dříve Citibank Belgium SA (dále jen „Citibank“) a Metlife Insurance SA, dříve Citilife SA (dále jen „Citilife“) na straně druhé, ve věci platby odškodnění a náhrady škody, kterých se domáhá společnost Quenon proto, že uvedené společnosti ukončily její smlouvu o obchodním zastoupení.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Ve druhém a třetím bodě odůvodnění směrnice se uvádí:

„vzhledem k tomu, že rozdíly vnitrostátních právních předpisů v oblasti obchodního zastoupení značně ovlivňují podmínky hospodářské soutěže a výkon tohoto povolání uvnitř Společenství a poškozují úroveň ochrany obchodních zástupců v jejich vztazích se zmocniteli a bezpečnost obchodů; že tyto rozdíly mimo jiné mohou značně omezovat uzavírání a plnění smluv o obchodním zastoupení mezi zmocnitelem a obchodním zástupcem usazenými v různých členských státech;

vzhledem k tomu, že obchod se zbožím mezi členskými státy má probíhat za podmínek obdobných podmínkám jednotného trhu, což vyžaduje sblížení právních ráď členských států v míře nezbytné pro řádné fungování společného trhu; že z tohoto ohledu ani sjednocené kolizní normy neodstraňují v oblasti obchodního zastoupení výše uvedené nevýhody a neumožňují tedy vyhnout se navrhované harmonizaci“.

- 4 Článek 1 směrnice stanoví:

„1. Opatření k harmonizaci stanovená touto směrnicí se použijí na právní a správní předpisy členských států, které upravují vztahy mezi obchodními zástupci a zmocniteli.

2. Pro účely této směrnice se obchodním zástupcem rozumí osoba, která je jako nezávislý zprostředkovatel trvale pověřena sjednávat prodej a nákup zboží pro jinou osobu (dále jen „zmocnitel“) nebo sjednávat a uzavírat tyto obchody jménem a na účet zmocnitele.

[...]“

- 5 Článek 17 odst. 1 až 3 směrnice stanoví:

„1. Členské státy přijmou opatření nezbytná, aby obchodní zástupce po zániku smlouvy získal odškodnění podle odstavce 2 nebo náhradu škody podle odstavce 3.

2. a) Obchodní zástupce má nárok na odškodnění, jestliže
- zmocniteli přivedl nové zákazníky nebo podstatně zvýšil objem obchodu se stávajícími zákazníky a zmocnitel má i nadále podstatné výhody z obchodu s těmito zákazníky, a
 - zaplacení této odměny je spravedlivé s ohledem na všechny okolnosti, zejména na provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z obchodu s těmito zákazníky. [...]
- b) Výše odškodnění nesmí překročit částku rovnající se ročnímu odškodnění vypočítanému z průměrné roční odměny pobírané obchodním zástupcem během pěti posledních let, a pokud smlouva trvá dobu kratší než pět let, je odškodnění počítáno z průměru za dotčené období trvání smlouvy;
- c) Poskytnutí odškodnění nezbavuje obchodního zástupce možnosti žalovat na náhradu škody.

3. Obchodní zástupce má právo na náhradu škody, která mu vznikne v důsledku zániku vztahů se zmocnitelem.

Tato škoda vzniká zejména, dojde-li k jejich zániku za okolností,

- které zbavují obchodního zástupce provizí, které by při řádném plnění smlouvy získal, a za okolností, které zmocniteli poskytují značné výhody spojené s činností obchodního zástupce, nebo
- které obchodnímu zástupci neumožní umořit náklady a výdaje, které vynaložil na splnění smlouvy na doporučení zmocnitele.“

Belgické právo

- 6 Účelem zákona ze dne 13. dubna 1995 o smlouvě o obchodním zastoupení (loi du 13 avril 1995 relative au contrat d'agence commerciale, *Moniteur belge* ze dne 2. června 1995, s. 15621, dále jen „zákon z roku 1995“) je provést směrnici do belgického práva. Článek 20 tohoto zákona stanoví:

„Obchodní zástupce má po zániku smlouvy nárok na odškodnění za výpověď, pokud zmocniteli přivedl nové zákazníky nebo pokud podstatně zvýšil objem obchodu se stávajícími zákazníky, jestliže zmocnitel z této činnosti může dosáhnout podstatných výhod.

Stanoví-li smlouva konkurenční doložku a není-li prokázán opak, má se za to, že zmocnitel získal podstatné výhody.

Výše odškodnění je stanovena jak s ohledem na rozsah zvýšení objemu obchodu, tak s ohledem na přivedení zákazníků.

Odškodnění nesmí překročit částku roční odměny vypočtené na základě průměrné odměny v posledních pěti letech, a je-li doba trvání smlouvy kratší než pět let, na základě průměrné odměny za předcházející roky. [...]

- 7 Podle článku 21 zákona z roku 1995 platí:

„Pokud má obchodní zástupce nárok na odškodnění za výpověď uvedené v článku 20 a výše takového odškodnění plně nepokrývá škodu, která mu skutečně vznikla, má obchodní zástupce kromě nároku na toto odškodnění i nárok na náhradu ve výši rozdílu mezi skutečně vzniklou škodou a tímto odškodněním za výpověď za předpokladu, že prokáže rozsah tvrzené škody.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 8 Společnost Quenon, jež byla založena za účelem vykonávání činností K. Quenona, vystupovala na základě dvou různých smluv o obchodním zastoupení od 1. prosince 1997 jako obchodní zástupce společnosti Citibank a jako pojišťovací zprostředkovatel společnosti Citilife. Bankovní a pojišťovací činnosti byly sloučeny v rámci téhož zastoupení a společnost Quenon dostávala odměnu výhradně prostřednictvím provize vyplácené v případě prodeje bankovních produktů společností Citibank a v případě prodeje pojistných produktů společností Citilife.
- 9 Dne 9. ledna 2004 společnost Citibank smlouvu o obchodním zastoupení se společností Quenon bez uvedení důvodů ukončila a vyplatila jí odškodnění za ukončení smlouvy ve výši 95 268,30 eur, jakož i odškodnění za výpověď ve výši 203 326,80 eur. Společnost Citibank zakázala společnosti Quenon, aby ji nadále zastupovala a používala její název a ochrannou známku. Společnost Quenon již od tohoto dne neměla přístup k počítačovému programu, který jí umožňoval spravovat portfolio pojistných produktů společnosti Citilife. Společnost Quenon se domnívá, že pro ni tak bylo *de facto* nemožné nadále plnit smlouvu o obchodním zastoupení pojišťovny.
- 10 Dne 20. prosince 2004 společnost Quenon podala proti společnostem Citibank a Citilife žalobu k tribunal de commerce de Bruxelles (obchodní soud v Bruselu) a navrhla, aby jim byla – každé samostatně či solidárně – uložena povinnost zaplatit odstupné a odškodnění za výpověď v důsledku ukončení smlouvy o obchodním zastoupení pojišťovny, doplňkovou náhradu škody, jakož i provize týkající se obchodů uzavřených po ukončení této smlouvy o obchodním zastoupení.
- 11 Jelikož byla žaloba rozsudkem ze dne 8. července 2009 zamítnuta, společnost Quenon podala odvolání k předkládajícímu soudu, přičemž změnila částky požadované v prvním stupni.
- 12 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že společnost Quenon na podporu svého odvolání tvrdí, že odškodnění za výpověď, které jí společnost Citibank vyplatila za ukončení smlouvy o obchodním zastoupení banky, není dostatečné. Domnívá se, že na základě článku 21 zákona z roku 1995 je třeba zohlednit odstupné a odškodnění za výpověď, které mají být vyplaceny z důvodu faktického ukončení její smlouvy o obchodním zastoupení pojišťovny, jakož i celkovou škodu, která jí vznikla.
- 13 Žalované v původním řízení tvrdí, že toto vnitrostátní ustanovení, jak jej vykládá společnost Quenon, je v rozporu se směrnicí, jelikož ta členským státům neumožňuje, aby oba systémy, tj. systém odškodnění a systém náhrady škody, kombinovaly.
- 14 Za těchto podmínek se cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Musí být článek 17 směrnice vykládán tak, že opravňuje vnitrostátního zákonodárce stanovit, že obchodní zástupce má po zániku smlouvy nárok na odškodnění za zákazníky, jehož výše nesmí překročit částku roční odměny, a pokud tato částka nepokrývá celou skutečně vzniklou škodu, nárok na náhradu škody ve výši rozdílu mezi skutečně vzniklou škodou a tímto odškodněním?
 - 2) Musí být konkrétně čl. 17 odst. 2 písm. c) směrnice vykládán tak, že poskytnutí náhrady škody doplňující odškodnění za zákazníky podmiňuje existencí porušení smlouvy nebo kvazideliktního závazku na straně zmocnitele, mezi nímž a dovolávanou škodou existuje příčinná souvislost, jakož i existencí škody odlišné od té, která je nahrazována paušálním odškodněním za zákazníky?
 - 3) V případě kladné odpovědi na poslední uvedenou otázku, musí jít o jiné protiprávní jednání než jednostranné ukončení smlouvy, jako například z důvodu nedostatků v oznámení výpovědi, poskytnutí nedostatečného odstupného a nedostatečného odškodnění za zákazníky, existence vážných důvodů na straně zmocnitele, zneužití práva na ukončení smlouvy nebo jiných případů porušení povinností, zejména obchodních zvyklostí?“

K pravomoci Soudního dvora

- 15 Německá vláda a Evropská komise předně poznamenávají, že situace dotčená v původním řízení, která se týká obchodního zástupce, jehož činnost spočívá v poskytování bankovních a pojišťovacích služeb, nespadá do rozsahu působnosti směrnice. Komise se nicméně domnívá, že v zájmu zajištění jednotného výkladu směrnice Soudní dvůr musí na otázky předkládajícího soudu odpovědět.
- 16 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že směrnice byla koncipována tak, aby se uplatňovala pouze na nezávislé obchodní zástupce, kteří jsou pověřeni sjednávat prodej nebo nákup zboží, jak vyplývá z definice pojmu „obchodní zástupce“ uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice. Obchodní zástupce, který je pověřen sjednávat prodej bankovních a pojišťovacích služeb, tedy do rozsahu působnosti směrnice nespadá.
- 17 Z ustálené judikatury ovšem vyplývá, že pokud je cílem vnitrostátních právních předpisů přizpůsobit řešení situací, které jsou čistě vnitřní záležitostí, řešením upraveným unijním právem, zejména za účelem zabránění vzniku diskriminace vlastních státních příslušníků nebo případných narušení hospodářské soutěže nebo také za účelem zajištění jednotného postupu ve srovnatelných situacích, existuje jasný zájem na tom, aby se za účelem zabránění budoucím rozdílným výkladům dostalo ustanovením nebo pojmům převzatým z unijního práva jednotného výkladu bez ohledu na podmínky, za kterých se mají uplatnit (viz zejména rozsudky Poseidon Chartering, C-3/04, EU:C:2006:176, body 15 a 16; Volvo Car Germany, C-203/09, EU:C:2010:647, body 24 a 25, jakož i Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, body 30 a 31).
- 18 Pokud jde zejména o zákon z roku 1995, který má provést směrnici do belgického právního řádu, Soudní dvůr již ve věci, v níž byl vydán rozsudek Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663), připustil, že za okolností souvisejících se smlouvou o obchodním zastoupení, která se týká služeb, je dána jeho pravomoc. V bodě 30 zmíněného rozsudku Soudní dvůr v tomto ohledu uvedl, že i když směrnice neupravuje situaci dotčenou v původním řízení přímo, nic to nemění na tom, že se belgický zákonodárce při provádění ustanovení směrnice do vnitrostátního práva rozhodl uplatnit stejné zacházení na smlouvy o obchodním zastoupení týkající se zboží i na smlouvy o obchodním zastoupení týkající se služeb.
- 19 Vzhledem k tomu, že se tyto důvody uplatní i v posuzovaném případě, je třeba na položené otázky odpovědět.

K předběžným otázkám

K první otázce

- 20 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 17 odst. 2 směrnice vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že obchodní zástupce má po zániku smlouvy o obchodním zastoupení současně nárok na odškodnění za zákazníky, které je omezeno výší jeho roční odměny, a pokud toto odškodnění nepokrývá celou skutečně vzniklou škodu, i na poskytnutí doplňkové náhrady škody.
- 21 V tomto ohledu je třeba připomenout, že článek 17 směrnice musí být vykládán s ohledem na účel sledovaný touto směrnicí a na systém, který zavádí (rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 17, a Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 13).
- 22 Účelem směrnice je harmonizovat právo členských států, co se týče právních vztahů mezi stranami smlouvy o obchodním zastoupení (rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 18, a Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 36).

- 23 Jak vyplývá z druhého a třetího bodu odůvodnění směrnice, jejím cílem je ochrana obchodních zástupců v jejich vztazích se zmocniteli, podpora bezpečnosti obchodů a usnadnění obchodu se zbožím mezi členskými státy sblížením jejich právních ráďů v oblasti obchodního zastoupení. Za tímto účelem směrnice stanoví v článcích 13 až 20 mimo jiné pravidla upravující uzavření a zánik smlouvy o obchodním zastoupení (rozsudky *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 19, a *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 14).
- 24 Co se týče zejména zániku smlouvy, článek 17 směrnice ukládá členským státům, aby zavedly mechanismus odškodnění obchodního zástupce a umožňuje jim, aby si zvolily ze dvou možností, a to buď odškodnění určené podle kritérií stanovených v odstavci 2 tohoto článku, tj. systém odškodnění za zákazníky, nebo náhradu škody na základě kritérií definovaných v odstavci 3 tohoto článku, tj. systém náhrady škody (v tomto smyslu viz rozsudky *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 20; *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 15, a *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 40).
- 25 Je nesporné, že Belgické království se rozhodlo pro řešení stanovené ve zmíněném čl. 17 odst. 2.
- 26 Podle ustálené judikatury platí, že i když je režim zavedený článkem 17 směrnice – a to zejména s ohledem na ochranu obchodního zástupce po zániku smlouvy – kogentní, neposkytuje žádné podrobné informace o způsobu výpočtu odškodnění za zánik smlouvy. Soudní dvůr v této souvislosti rozhodl, že pokud jde o výběr způsobů výpočtu odškodnění nebo náhrady, které je třeba poskytnout, členské státy mohou v tomto rámci využívat prostoru pro uvážení (v tomto smyslu viz rozsudky *Ingmar*, C-381/98, EU:C:2000:605, bod 21; *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, body 34 a 35, jakož i *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, body 17 a 18).
- 27 Právě s ohledem na tuto judikaturu je třeba ověřit, zda takové poskytnutí doplňkové náhrady škody, jaké stanoví vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, se v případě, kdy odškodnění za zákazníky nepokrývá celou skutečně vzniklou škodu, pohybuje v mezích prostoru pro uvážení, který směrnice přiznává členským státům.
- 28 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci systému odškodnění za zákazníky stanoveného v čl. 17 odst. 2 směrnice lze rozlišit tři fáze. Cílem první z těchto fází je podle odstavce 2 písm. a) první odrážky tohoto článku především vyčíslit výhody zmocnitele vyplývající z obchodu se zákazníky, které získal obchodní zástupce. Druhá fáze má pak podle druhé odrážky tohoto ustanovení ověřit, zda částka, ke které se dospělo na základě výše uvedených kritérií, je spravedlivá s ohledem na všechny okolnosti projednávaného případu a zejména s ohledem na ztráty provizí, které obchodnímu zástupci vznikly. Konečně ve třetí fázi se na částku odškodnění uplatní maximální hranice stanovená v čl. 17 odst. 2 písm. b) směrnice, která se použije pouze tehdy, když ji tato částka, která je výsledkem dvou předešlých fází výpočtu, převyšuje (rozsudek *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 19).
- 29 Teprve až po vymezení podmínek, za nichž má obchodní zástupce nárok na odškodnění, a stanovení horní hranice tohoto odškodnění, přitom směrnice v čl. 17 odst. 2 písm. c) stanoví, že „[p]oskytnutí odškodnění nezbavuje obchodního zástupce možnosti žalovat na náhradu škody“.
- 30 Ze samotného znění uvedeného ustanovení, jakož i z jeho systematického výkladu vyplývá, že náhradu škody obchodním zástupcům lze přiznat jako doplněk k uvedenému odškodnění a nevztahují se na ni ani podmínky uvedené v čl. 17 odst. 2 písm. a) směrnice, ani maximální omezení stanovené v čl. 17 odst. 2 písm. b) této směrnice.
- 31 Jak uvedl generální advokát v bodě 32 svého stanoviska, harmonizace podmínek odškodnění podle čl. 17 odst. 2 směrnice se týká pouze odškodnění za zákazníky, přičemž stanoví podmínky, na něž je poskytnutí tohoto odškodnění vázáno. Opatření k harmonizaci tudíž nemají sjednotit všechny možnosti náhrady škody, kterých se mohou obchodní zástupci domáhat podle vnitrostátního práva, upravuje-li toto právo smluvní či delikt ní odpovědnost zmocnitele.

- 32 Jelikož tedy směrnice nepodává konkrétní informace o podmínkách, za nichž se může obchodní zástupce domáhat náhrady škody, je na členských státech, aby tyto podmínky a procesní pravidla stanovily v rámci svého prostoru pro uvážení.
- 33 Tento závěr potvrzuje judikatura Soudního dvora, podle které mohou členské státy zavést vyšší ochranu obchodních zástupců tím, že rozšíří oblast působnosti směrnice nebo šířeji využijí prostoru pro uvážení, který jim tato směrnice ponechává (v tomto smyslu viz rozsudek Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 50).
- 34 Jak ovšem správně tvrdí Komise a jak uvedl generální advokát v bodě 43 svého stanoviska, prostor pro uvážení, který mohou členské státy využívat při provádění čl. 17 odst. 2 písm. c) směrnice, je omezen povinností vybrat jeden ze dvou systémů odškodnění, které jsou upraveny v odstavcích 2 a 3 uvedeného článku, přičemž tyto systémy nelze kombinovat. Poskytnutí náhrady škody tudíž nemůže vést k poskytnutí dvojí náhrady, a to kombinací odškodnění za zákazníky a náhrady škody vyplývající zejména ze ztráty provizí v důsledku ukončení smlouvy.
- 35 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 17 odst. 2 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že obchodní zástupce má po zániku smlouvy o obchodním zastoupení současně nárok na odškodnění za zákazníky, které je omezeno výší jeho roční odměny, a pokud toto odškodnění nepokrývá celou skutečně vzniklou škodu, i na poskytnutí doplňkové náhrady škody, nevede-li taková právní úprava ke dvojímu odškodnění obchodního zástupce z titulu ztráty provizí, k níž došlo v důsledku ukončení uvedené smlouvy.

Ke druhé a třetí otázce

- 36 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být článek 17 odst. 2 písm. c) směrnice vykládán v tom smyslu, že podmiňuje poskytnutí náhrady škody tím, že je prokázána zaprvé existence protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli, mezi nímž a tvrzenou škodou je dána příčinná souvislost, a zadruhé existence škody, která se liší od škody nahrazené odškodněním za zákazníky. V případě kladné odpovědi se tento soud táže, jaká musí být povaha a rozsah protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli, a zejména zda musí jít o jiné protiprávní jednání než jednostranné ukončení smlouvy o obchodním zastoupení.
- 37 Zaprvé, pokud jde o otázku, zda je k tomu, aby se obchodní zástupce mohl domáhat náhrady škody, nutná existence protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli a příčinné souvislosti mezi tímto jednáním a tvrzenou škodou, je třeba připomenout, jak vyplývá z bodu 32 tohoto rozsudku, že směrnice a zejména její čl. 17 odst. 2 písm. c) nevymezuje podmínky, za kterých má obchodní zástupce nárok na náhradu škody. Je tedy na členských státech, aby ve vnitrostátním právu určily, zda poskytnutí náhrady škody závisí na existenci protiprávního jednání – ať už se jedná o porušení smlouvy či delikt ní závazek – které je přičitatelné zmocniteli a mezi nímž a tvrzenou škodou existuje příčinná souvislost.
- 38 Z toho vyplývá, že čl. 17 odst. 2 písm. c) směrnice nepodmiňuje poskytnutí náhrady škody prokázáním existence protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli, mezi nímž a tvrzenou škodou je dána příčinná souvislost, a tedy ani povahou či rozsahem takového protiprávního jednání.
- 39 Zadruhé, pokud jde o otázku, zda se náhrada škody musí týkat škody, která se liší od škody nahrazené odškodněním za zákazníky, ze znění čl. 17 odst. 2 směrnice i ze systematiky této směrnice vyplývá, že na tuto otázku je nutno odpovědět kladně.
- 40 Ze skutečnosti, že k označení dvou částí systému odškodnění za zákazníky, stanoveného v čl. 17 odst. 2 směrnice, jsou použity různé výrazy, a sice „odškodnění“ a „náhrada škody“, z jejich doplňkové a fakultativní povahy, jakož i z odlišné míry harmonizace, s níž směrnice ve vztahu k těmto dvěma

částem počítá, totiž vyplývá, že odškodnění obchodního zástupce náhradou škody se může týkat pouze škody, která se liší od škody nahrazené odškodněním za zákazníky. V opačném případě by se obcházel pravidlo horní hranice odškodnění stanovené v čl. 17 odst. 2 písm. b) směrnice.

- 41 Je tudíž třeba konstatovat, že předmětem návrhu na náhradu škody podle čl. 17 odst. 2 písm. c) směrnice musí být škoda, která se liší od škody pokryté odškodněním za zákazníky.
- 42 Z výše uvedených úvah vyplývá, že na druhou a třetí otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 17 odst. 2 písm. c) směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nepodmiňuje poskytnutí náhrady škody prokázáním existence protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli, mezi nímž a tvrzenou škodou je dána příčinná souvislost, avšak vyžaduje, aby tvrzená škoda byla odlišná od škody nahrazené odškodněním za zákazníky.

K nákladům řízení

- 43 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 17 odst. 2 směrnice Rady 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986 o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že obchodní zástupce má po zániku smlouvy o obchodním zastoupení současně nárok na odškodnění za zákazníky, které je omezeno výší jeho roční odměny, a pokud toto odškodnění nepokrývá celou skutečně vzniklou škodu, i na poskytnutí doplňkové náhrady škody, nevede-li taková právní úprava ke dvojímu odškodnění obchodního zástupce z titulu ztráty provizí, k níž došlo v důsledku ukončení uvedené smlouvy.**
- 2) **Článek 17 odst. 2 písm. c) směrnice 86/653 musí být vykládán v tom smyslu, že nepodmiňuje poskytnutí náhrady škody prokázáním existence protiprávního jednání přičitatelného zmocniteli, mezi nímž a tvrzenou škodou je dána příčinná souvislost, avšak vyžaduje, aby tvrzená škoda byla odlišná od škody nahrazené odškodněním za zákazníky.**

Podpisy.